

Kontanthjælpen gennem 25 år

– Modtagere, regler, incitamerter
og levevilkår fra 1987 til 2012

Hans Hansen og
Marie Louise Schultz-Nielsen

ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

GYLDENDAL

Kontanthjælpen gennem 25 år
Modtagere, regler, incitamenter
og levevilkår fra 1987 til 2012
© Rockwool Fondens Forskningsenhed
og Gyldendal A/S, København, 2015
Grafisk tilrettelæggelse: Erik Justesen
Trykt hos Narayana Press, Gylling
Omslagsfoto: Stig Stasig
Printed in Denmark 2015
ISBN 978-87-02-10814-9
1. udgave, 1. oplag

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på
institutioner, der har indgået aftale med Copy-Dan,
og kun inden for de i aftalen nævnte rammer.

Redaktionen er afsluttet i juni 2015

Udgivet med støtte fra
Rockwool Fonden

Indhold

Forord

Kapitel 1.

Kapitel 2.
kontanthj

2.1. Prof

2.2. Fatt

2.3. Hvo
ko

2.4. Vide

2.5. De v

Kapitel 3.
modtagere

3.1. Ande
der

3.2. Hvor
hja

3.3. Hven

3.4. Hvor

3.5. Exit-

3.6. De vi

Kapitel 4. B

4.1. Indlec

4.2. Modt
kon

4.3. Ydels

4.4. Græn
Bist

Indholdsfortegnelse

Forord 9

Kapitel 1. Introduktion 13

Kapitel 2. Hvad ved vi om de forskellige aspekter af at være kontanthjælpsmodtager? 23

2.1. Profilerings af kontanthjælpsmodtagere 23

2.2. Fattigdom blandt kontanthjælpsmodtagere 27

2.3. Hvordan virker den aktive arbejdsmarkedspolitik på kontanthjælpsmodtagere? 35

2.4. Viden om personer på de laveste sociale ydelser 45

2.5. De vigtigste hovedpunkter i kapitel 2 58

Kapitel 3. Hovedtræk af udviklingen i antallet af kontanthjælpsmodtagere 1987-2012 62

3.1. Andel modtagere af overførselsindkomster blandt personer i den erhvervsaktive alder 62

3.2. Hvor mange har modtaget kontanthjælp?– Og hvad ydes hjælpen til? 67

3.3. Hvem har modtaget kontanthjælp? 70

3.4. Hvor længe modtager folk kontanthjælp? 76

3.5. Exit-strategier 78

3.6. De vigtigste hovedpunkter i kapitel 3 82

Kapitel 4. Kontanthjælp til 'voksne' fra 1987 til og med 1993 87

4.1. Indledning, kort om kontanthjælp før 1987 88

4.2. Modtagerkredsen 1987-1994 og betingelserne for at modtage kontanthjælp. Bistandsloven § 37 91

4.3. Ydelserne fra 1987 til og med 1993. Bistandsloven § 37 92

4.4. Grænser for den samlede kontanthjælp. Bistandsloven § 37 95

4.5. Formue og modregning mod andre indtægter. Bistandsloven § 38 og 39	97	Kap	8.1
4.6. Andre muligheder for at modtage kontanthjælp. Bistandsloven § 42 og 42 a	101		8.2
4.7. Hjælp til enkeltudgifter. Bistandsloven § 46, a, b, c, 47, 48 og 49	102		8.3
4.8. Skattemæssige konsekvenser	103		8.4
4.9. Ændring vedr. betaling for daginstitution	104		8.5
4.10. Familietypeberegninger. Nettodækningsgrader	104		8.6
4.11. De vigtigste hovedpunkter i kapitel 4	107		
Kapitel 5. Kontanthjælp til 'voksne' fra 1994 til og med 2012	113		8.7.
5.1. Kontanthjælpsreformen i 1994	114		
5.2. Reformens økonomiske virkninger for udvalgte familietyper	117		8.8.
5.3. Nye betingelser for modtagelse af kontanthjælp. Aktivloven § 13	119	Kapi	9.1.
5.4. Indkomstgrænser, reduktioner og lofter i relation til kontanthjælp	120		9.2.
5.5. Timereglerne. Aktivloven § 13, 26 og 34	130		9.3.
5.6. De vigtigste hovedpunkter i kapitel 5	133		9.4.
Kapitel 6. Kontanthjælpsmodtageres relationer til arbejdsmarkedet	141		9.5.
6.1. Incitamentter til at arbejde og forsikre sig mod ledighed	141		9.6.
6.2. Krav i forhold til arbejdsmarkedet	148		
6.3. De vigtigste hovedpunkter i kapitel 6	156	Kapi	10.1.
Kapitel 7. Nettodækningsgrader, samspil med skat og andre ydelse, overgange mellem indkomstkilder	159		10.2.
7.1. Nettodækningsgrader	159		10.3.
7.2. Samspil mellem kontanthjælp, skat og andre ydelser	165		10.4.
7.3. Overgang fra løn/dagpenge til kontanthjælp for udvalgte familietyper	172		10.5.
7.4. Overgang fra kontanthjælp til løn for udvalgte familietyper	176	Kapit	11.1.
7.5. De vigtigste hovedpunkter i kapitel 7	181	Storb	11.2.
		Dann	11.3.

Kapitel 8. Kontanthjælp til unge fra 1987 til og med 2012 184

- 8.1. Kort om kontanthjælp til unge inden 1987 185
- 8.2. Afgrænsning af gruppen af unge kontanthjælpsmodtagere 185
- 8.3. Ungeydelsen fra 1987 til og med 1993. Bistandsloven § 37 188
- 8.4. Ungdomsydelse fra 1990 til og med 1993. Bistandsloven § 49 191
- 8.5. Ydelser til unge fra 1994 til og med 2012 192
- 8.6. Ungeydelsen i relation til den officielle fattigdomsgrænse 196
- 8.7. Arbejdsmarkedsordninger for unge kontanthjælpsmodtagere fra 1994 til og med 2012 198
- 8.8. De vigtigste hovedpunkter i kapitel 8 206

Kapitel 9. Introduktionsydelse og starthjælp 210

- 9.1. Lavere ydelser til flygtninge og indvandrere 210
- 9.2. Introduktionsydelse og starthjælp fra 2002. Aktivloven § 25 211
- 9.3. Økonomisk betydning af introduktionsydelse/starthjælp sammenlignet med kontanthjælp 213
- 9.4. Introduktionsydelse/starthjælp og relativ fattigdom 217
- 9.5. Effekt på beskæftigelse af de lave ydelser. Relativ fattigdom for dem, der ikke kommer i beskæftigelse 218
- 9.6. De vigtigste hovedpunkter i kapitel 9 222

Kapitel 10. Kontanthjælpsmodtagere og relativ fattigdom 225

- 10.1. Hvornår er man relativ fattig? 226
- 10.2. Kontanthjælpsmodtagere og relativ fattigdom 233
- 10.3. Hvem er de fattige kontanthjælpsmodtagere? 239
- 10.4. Veje ud af fattigdom 247
- 10.5. De vigtigste hovedpunkter i kapitel 10 252

Kapitel 11. Kort oversigt over kontanthjælpsordninger i Sverige, Storbritannien, Tyskland og Holland i 2012, sammenligning med Danmark 257

- 11.1. Sverige 258
- 11.2. Storbritannien 261
- 11.3. Tyskland 263

11.4. Holland	265
11.5. Danmark	267
11.6. Sammenligninger	268
11.7. Udlændinges ret til kontanthjælp og børneydelser i Danmark	274
11.8. De vigtigste hovedpunkter i kapitel 11	275
Kapitel 12. Nye ordninger, kontanthjælpsreform fra 2014	276
12.1. Nye ordninger	276
12.2. Hovedtræk af kontanthjælpsreformen fra 2014	281
12.3. De vigtigste ændringer i kontanthjælpslignende ordninger i Sverige, Storbritannien, Tyskland og Holland siden 2012	290
12.4. De vigtigste hovedpunkter i kapitel 12	292
Sammendrag	296
Summary in English	320
Litteratur	339
Litteratur fra Rockwool Fondens Forskningsenhed 2014 og 2015	344

Rockwool
tiget sig
pulær
Begrund
foruds
stort og
Et t
bogen
A.B. At
Perspec
let mel
bejde i
kompa
fare St
en anal
i henho
nævnes
2006.
Med
hed till
grundl
trale as
Samme
sat me
fra enl
Tranæs
skript,
Er d
hjælpss
han ud
de oply

Kontanthjælpen gennem 25 år giver et bredt og nuanceret billede af kontanthjælpens udvikling siden introduktionen af faste ydelser i 1987. Bogen belyser f.eks. udviklingen i antal modtagere og i sammensætningen af modtagergruppen samt regelændringerne i perioden.

Bogen analyserer også, om det kan betale sig at have et fuldtidsarbejde til mindstelønnen, når alternativet er kontanthjælp, og tilsvarende analyseres det, om det kan betale sig at forsikre sig mod ledighed. Forfatterne tager desuden det komplicerede samspil mellem kontanthjælp, beskatning, boligsikring og betaling for daginstitution op til behandling, både når indkomsten falder, og når indkomsten stiger.

Et særligt kapitel analyserer virkningen af starthjælp i stedet for kontanthjælp for en flygtningefamilie på forskellige stadier. Den lave starthjælp har en betydelig beskæftigelseseffekt, men også en markant effekt i form af dårligere levevilkår. I sammenhæng med fattigdomstemaet indeholder værket den første undersøgelse af relativ fattigdom blandt kontanthjælpsmodtagere baseret på anbefalingerne fra ekspertgruppen om fattigdom.

Endelig sammenlignes med tilsvarende ordninger i Sverige, Storbritannien, Tyskland og i Holland: Er det danske system særligt generøst? Eller ligner Danmark også på dette område i høj grad vores nabolande?

ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

GYLDENDAL